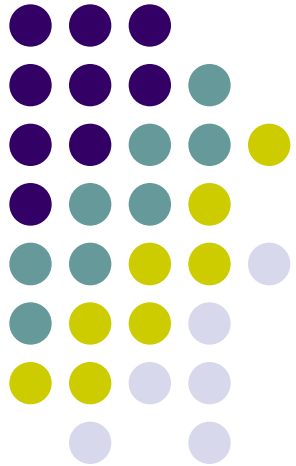
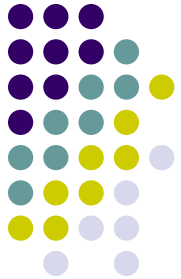
HOIDON OHJEISTUS JA PORRASTUS

Nina Uusi-Mäkelä
LL, TAYS

Sidonnaisuudet

- LL, psykiatrian erikoislääkäri, YET psykoterapeutti
- **Päätoimi**
  - TAYS yleissairaalapsykiatrian poliklinikka, erikoislääkäri

HOITOA OHJAAVAAT ASETUS JA SUOSITUKSET

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sukupuolen muuttamiseen tähtäävän tutkimuksen ja hoidon järjestämisestä sekä lääketieteellisestä selvityksestä transseksuaalin sukupuolen vahvistamista varten (2002)

WPATH

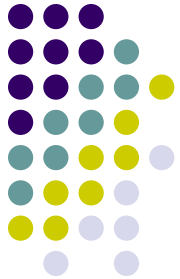
TUTKIMUS JA HOITO KESKITETTY HUS, TAYS

- Kun henkilö hakeutuu hoitoon transseksuaalisuuden takia tai hänen sukupuoli-identiteettinsä muutoin vaatii selvitystä, hänet tulee ohjata jatkotutkimuksiin toiseen edellä mainituista sairaaloista.
- Sukuelinkirurgian toteuttaminen keskitetään kohdun ja munasarjojen poistoa lukuun ottamatta Helsingin yliopistolliseen keskussairaalaan.

Tutkimusjakson päätteeksi

- Moniammatillisen tutkimuksen jälkeen palautehoitoneuvottelu, jossa mahdollisen diagnoosin asettamisen lisäksi laaditaan hoitosuunnitelma ; arvioidaan psykososiaalisen tuen tarve ja kuullaan potilaan aikataulutussuunnitelmia ns. tosielämänkokeen ajalle, tarjotaan läheistapaamis(t)en järjestämistä, laaditaan nimilausunto etunimien muuttamista varten sekä laaditaan tarvittavia lähetteitä

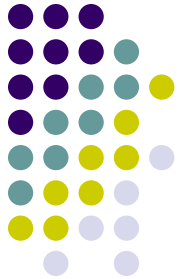
HOIDON JÄRJESTÄMINEN

- TAYS: psykiatrian erikoislääkäri, psykologi, psykiatrian sairaanhoitaja, sosiaalityöntekijä
- Tutkimusjakso, kesto nykyisellään yli 6 kk
- Tutkimusjakson jälkeen voidaan TAYS:ssa erityisvastuualueen maantieteellinen laajuus huomioiden (tutkittavista yli 2/3 ulkokunnista) vain hyvin vähäisessä määrin tarjota tiiviitä seurantakäyntejä ja siten varsinainen hoitosuhde ei mahdollistu.

Asetus ohjaa jatkoa:

- ”Tosielämän kokeen toteutumista voidaan seurata ja hormonihoitoa jatkaa Helsingin yliopistollisen keskussairaalan ja Tampereen yliopistollisen sairaalan lisäksi myös muussa erikoissairaanhoidon tai perusterveydenhuollon yksikössä. Hoitojen päätyttyä potilaan seuranta voidaan järjestää edellä mainittujen sairaalojen sijasta myös muuhun erikoissairaanhoidon tai perusterveydenhuollon yksikköön.”

LÄHETE TUTKIMUKSIIN
Usean kk jono

MONIAMMATILLINEN TUTKIMUS, DG
Vähintään 6 kk

SOSIAALINEN KORJAANTUMINEN
REAL LIFE TEST
Seuranta n. 1 vuosi

SOMAATTINEN HOITO:
HORMONIHOITO, EPILAATIO, MASTEKTOMIA, ÄÄNITERAPIA /KIRURGIA TMP

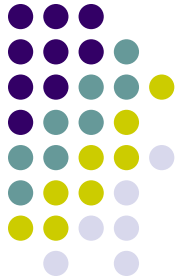
TOSIELÄMÄNKOE ONNISTUNUT

SECOND OPINION

JURIDINEN SUKUPUOLEN VAHVISTAMINEN SOS.TURVATUNNUS

SUKUELINKIRURGIA

Sosiaalinen korjaantuminen

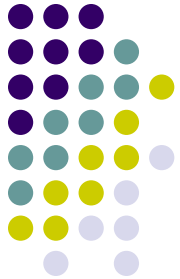

- Ns. tosielämän koe; etunimien muutos, arkielämän haasteet, esilletulo erilaisissa yhteisöissä (perhe, läheiset, työ, opiskelu) – kokemusten kerryttäminen. Osa esim. haluaa odottaa hormonihoidon tuomia muutoksia ennen esilletuloa ja nimenmuutosta.
- Lähipiirin sopeutumista tukevana ja psykoedukaation nimissä läheistapaaminen/-tapaamisia järjestetään
- Mahdollisesti tarvittava psykiatrinen hoito/tuki: oman kotipaikkakunnan palvelut, mahdolliset vertaistukiryhmät, Transtukipiste
- Harvajaksoinen seuranta käynnein ja/tai puhelinhaastattelut TAYS transpkl:n toimesta, loppuvaiheessa ns. hoitoneuvottelu 2 jossa lääkäri ja sairaanhoitaja ; laaditaan lähete ns. second opinion- käynnille toiseen tutkimusyksikköön sekä lausunto maistraatille ja suositus sukuelinkirurgiaan potilaan niin halutessa

Hormonihoito

- Edellä 3 §:ssä tarkoitetun työryhmän psykiatrian erikoislääkäri ohjaa potilaan **samassa sairaalassa toimivalle endokrinologiaan perehtyneelle gynekologian tai sisätautien erikoislääkärille** mahdollisen hormonihoidon arviointia ja aloitusta varten, kun riittävällä psykiatrisella tutkimuksella on todettu hormonihoidon edellytysten täyttyvän.

Miehestä naiseksi, MtF

- **Etunimien muutos**
- **Feminisoiva hormonihoito**

  TAYS,HUS hoidon aloitus
- **Epilaatio** (laser/sähköneula)

  lausunto sen tarpeesta/suositus oman paikkakunnan mukaiselle ihotautipkl (jotkut tahot ohjaavat Töölöön), josta maksusitoumus
- **Ääniterapia/foniatrin konsultaatio**

  (aataminomenan höyläys, kurkunpään operaatio)

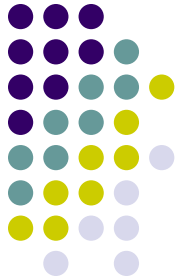
Naisesta mieheksi, FtM

- **Etunimien muutos**
- **Maskulinisoiva hormonihoito**

  TAYS, HUS hoidon aloitus
- **Mastektomia**

  oman kotipaikkakunnan palvelujärjestelmän mukaisesti

Tosielämänkokeen jälkeen

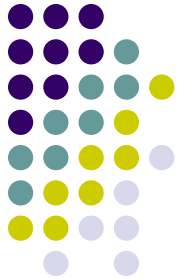

- Lausunto maistraatille sukupuolen vahvistamiseksi sekä lausunto/suositus sukuelinkirurgisesta hoidosta
- Lähete toiseen yliopistosairaalaan second opinion-käynnille
- Suositus potilaan niin halutessa sukuelinkirurgiaan

- Kohdun ja munasarjojen poisto; oma sh-piiri, rekonstruktio: Töölö

- Potilas käy second opinion-käynnillä ja toimittaa psykiatrien lausunnot (2) sekä gynekologin lausunnon hedelmättömyydestä maistraattiin hakeakseen sukupuolen vahvistamista

Juridinen sukupuolen vahvistaminen

- Henkilötunnuksen muuttaminen ja sukupuolen vahvistaminen, mahdollinen parisuhteen nimikkeen muutos
- Asetus:

1) henkilö kokee pysyvästi kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen;
2) hän elää tämän sukupuolen mukaisessa sukupuoliroolissa; ja
3) hänet on steriloitu tai hän on muusta syystä lisääntymiskyvytön.

Hoidon tuloksellisuus

- Tyytymättömyys hoitoihin ja katuminen on liitetty mm. erotusdiagnostiikan epäonnistumiseen, vakavaan psykopatologiaan hoitoprosessiin lähtiessä, psykososiaaliseen epävakauteen, tosielämänkokeen puuttumiseen, fyysisen ulkomuodon rajoituksiin ja siihen, ettei ole saatu kaikkia tarpeellisia somaattisia hoitoja tai niissä on ollut komplikaatioita

- Suotuisaan ennusteeseen on liitetty mm. sukupuolenkorjaushoitojoen aloittaminen nuorella iällä, omaisilta saatu tuki ja psykoterapeuttinen tuki
- Tyytyväisyysluvut suuria (92% sukupuolia erottamatta), prosessiin ryhtymistä katuvia muutamia prosentteja
- Toiveita esitetään edelleen mm. esteettisestä kirurgiasta, rintaimplanteista.
- Hormonihoito joillakin jo tutkimuksiin tullessa käytössä.
- tarpeellisiksi arvioitujen hoitojen järjestämisessä on valtakunnallisesti erilaisia käytäntöjä ja alueellista epätasa-arvoisuutta esiintyy

HOITOJEN JÄLKEEN?

- Harvajaksoinen seuranta, ei systemaattista käytäntöä – tarpeen mukaan tilannekohtainen tuki, konsultointi